

ואם בעשו כך, בכל אחד ואחד מישראל על אחת כמה וכמה.

שם: בעשן של אלו

יש לשאול: לפי זה, מדוע נאמר בכתוב "ויהי כי זקן יצחק", והרי הזקנה לא היתה הסיבה לכיהוי עיניו. ויש לומר, שמלים אלו הנן הקדמה לכללות הסיפור (לא ל"ותכהין"): מכיון שיצחק הגיע לזקנה, ביקש לברך את עשו לפני מותו, כאמרו (פסוק הבא) "הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי".

כז, ב

ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי

לא ידעתי יום מותי: אמר רבי יהושע בן קרחה: אם מגיע אדם לפרק אבותיו ידאג חמש שנים לפניהם וחמש לאחר כן. ויצחק הי' בן קכ"ג, אמר: שמא לפרק אמי אני מגיע, והיא בת קכ"ז מתה, והריני בן חמש שנים סמוך לפרקה. לפיכך לא ידעתי יום מותי: שמא לפרק אמי שמא לפרק אבא.

1234567

צריך ביאור: הסיבה לדאגתו של יצחק מפורשת בכתוב - "הנה נא זקנתי". מדוע, איפוא, מחפש רש"י הסבר לדבר?

והביאור:

בסוף פרשת חיי שרה נאמר "ויברך אלקים את יצחק", ורש"י מפרש "יבא בעל הברכות ויברך כו", ובא הקב"ה וברכו". ומכיון שיצחק נתברך מהקב"ה בעל הברכות, ברור שהתברך גם באריכות ימים. וקשה: מדוע דאג יצחק בהיותו בן קכ"ג, והרי אברהם ושרה, שנתברכו אף הם מהקב"ה, האריכו ימים מעבר לגיל זה? על זה מתרץ רש"י, שיצחק הי' מודאג משום שהי' בן חמש שנים לפני פרק אמו.

אמנם, ברור שברכת ה' מוסיפה לאדם אריכות ימים על-טבעית. וקשה: א. מדוע דאג יצחק בהיותו בן קכ"ג? ב. מדוע לא חי יותר מק"פ שנה (חמש שנים אחר פרק אביו)?

והביאור:

כשאברהם הי' בן מאה ושרה היתה בת תשעים, כבר היו "זקנים" ו"באים בימים" (וירא יח, יא). כלומר: הם "נכנסו" כבר בכל הימים שנקבעו להם על פי הטבע, ומה שהאריכו ימים אחר כך הי' בגלל ברכת ה'.

לפי זה מתורצות שתי השאלות:

מ"א ח"א

א. יצחק חשש שמדת ימיו היא חמש שנים לפני פרק אמו, ואם כן בהיותו בגיל קכ"ג כבר הוסיפה לו ברכת ה' אותו מספר שנים שנתוסף לשרה על ידי הברכה. שהרי שרה היתה צריכה לחיות צ' שנים, וברכת ה' הוסיפה לה ל"ז שנה, וכן יצחק חשש שהי' צריך לחיות באופן טבעי פ"ה שנה (חמש שנים פחות מפרק הטבעי של אמו), והברכה הוסיפה לו ל"ז שנה.

ב. ברכת ה' הוסיפה ליצחק בדיוק אותו מספר שנים שנתוסף לאברהם על ידי ברכת ה'. שהרי אברהם הי' צריך לחיות ק' שנה, והקב"ה הוסיף לו ע"ה שנה, וכן יצחק הי' יכול לחיות בצורה טבעית ק"ה שנה, והוא חי ע"ה שנים נוספות.

בשם אומרו

רש"י פירש לעיל (כה, ל) שאברהם נפטר חמש שנים לפני זמנו. הרי שלאמיתו של דבר הי' פרקו של אברהם ק"פ שנה, ויצחק, שנפטר בגיל זה, הגיע לפרק אביו. ויש לשאול: מדוע לא זכה יצחק למספר הגדול ביותר של שנים - חמש שנים לאחר פרק אביו?

אלא:

בגמרא (מגילה כח, א) אמרו "שאל רבי את רבי יהושע בן קרחה: במה הארכת ימים... אמר לו: מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע". מובן, אם כן, שזה שיצחק לא נמנע מלהסתכל בפניו של עשו הרשע גרם לקיצור ימיו, כך שהגיע לפרק אביו בלבד ולא יותר.

יינה של תורה

מדתו של יצחק היתה גבורה ודין, ומשום הכי מדד כל דבר באמת המדה של מדת הגבורה. זהו הטעם הפנימי לחששו ודאגתו שפרקו הוא חמש שנים לפני פרק אמו (קכ"ג שנה), לא חמש שנים לאחר פרק אביו (ק"פ שנה).

אך יצחק התנהג בצורה כזו כלפי עצמו בלבד, ואילו כשבירך את יעקב בירכו בעין יפה, והעניק לו שפע של ברכות והשפעות.

שם: ויחמק הי' בן קכ"ג, אמר שמה לפרק אמי אני מגיע והיא בת קכ"ז מתה לכאורה הי' צריך לדאוג בהיותו בן קכ"ב, וכפי שמצינו שבפועל חי יצחק ק"פ שנים, היינו ה' שנים סמוך לפרק אביו, שחי קע"ה שנים. ולהעיר מקונטרס אחרון לאדמו"ר הזקן ריש הלכות תלמוד תורה שלו.